

Kalvens overlevelse

Effektiv og lønnsom kjøttproduksjon på ammeku avhenger ikke bare av at kyrne blir drektige, men også av at kalvingen lykkes og at kalven overlever. Når en tenker etter er det jo faktisk slik at om kalven dør ved kalving hadde det vært billigere for oss om kua ikke ble drektig i det hele tatt!

Av Adam Martin, NVH

Det rapporteres at omtrent 5% av alle kalver som fødes i Norge dør innen 24 timer etter fødsel. Dette innebærer et tap på over 12 millioner kroner for produsentene. En må regne med at mange gårdbrukere ikke rapporterer om døde kalver, slik at denne kostnaden sannsynligvis er enda større. Videre kan man anta at om 5% er gjennomsnittet, må det være mange gårder der mer enn én av ti kalver dør rundt fødsel.

Det er anslått at 6 av 10 kalver som dør ved fødsel er dødfødte, og at av de som dør de første 24 timene dør 75% i løpet av den første timen. De kalvene med størst sjanse for å dø er de som har vært gjennom en hard fødsel, og den vanligste årsaken er misforhold mellom størrelsen på ku og kalv, noe som blir resultatet om en kalv er for stor og/eller kua er lita.

Arbeidet med å forebygge kalvingsproblemer bør ideelt sett begynne når kua pares. Dette er spesielt viktig for charolais som har et rykte for å kunne gi vanskelige kalvinger. Imidlertid, når kvigene pares ved riktig størrelse og man er nøye med å bedekke med lettkalvings-genetikk både på kviger og kyr, vil man med sikkerhet få mindre kalvingsproblemer. Det er verdt å merke seg at innen rasene som er kjent for kalvingsvanskeligheter, finnes det flere okser som skiller seg ut og som faktisk gir mindre kalvingsproblemer enn gjennomsnittet for lettkalvingsrasene. Å kunne plukke ut disse lettkalvingsoksene

avhenger av korrekt rapportering fra besetningene og er en av hovedgrunnene til at jeg vil oppmuntre alle produsenter til å slutte opp om Storfekjøttkontrollen. Registrering av fødeslvekter er imidlertid ikke nok. Det er viktig at vi bruker all tilgjengelig informasjon slik som avlsverdier når vi plukker ut en okse.

Føringen gjennom drektigheten kan også påvirke graden av kalvingsvanskeligheter dramatisk. Interessant nok viser vitenskapelige undersøkelser at førstyrken i drektighetsperioden ikke påvirker fødselsvektene, unntatt i ekstreme filfeller. Derimot vil overfete kyr mer sannsynlig ha kalvingsproblemer enn tynne kyr fordi de har mer fett på innsiden av bekkenet, noe som gjør fødselskanalen trangere. Dette er kanskje grunnen til at vi alle har lett for å tro at for sterk føring under drektigheten kan gi tunge kalver med tilhørende problemer!

For å oppnå riktig kondisjonsfaktor ved kalving, bør kyrne holdvurderes hver 2. måned gjennom året, fordi forsøk på å endre holdet enten ved ekstra sterk eller ekstra svak føring i tiden rundt kalving er i seg selv medvirkende til en høyere frekvens av sykdommer som melkefeber og ketose. Vårkalvende kyr bør kalve med kondisjonsfaktor mellom 2 og 2,5 (1 = veldig tynn og 5 = overfet). Hvis de får god føring etter kalving bør de ligge nærmere 2 og nærmere 2,5 hvis føringen ikke er riktig så god. Hvis kyrne er tynnere enn faktor 2 er

det sannsynlig at det vil bli vanskelig å få dem til å ta seg igjen i rett tid, så det er ikke så lurt å sulte kyrne bare for å unngå kalvingsproblemer! Generelt mener man at høstkalvene kyr bør være i litt bedre hold, rundt faktor 3 ved kalving, for å veie opp for at vinterføret kan være noe dårligere enn sommerbeitet.

Idet vi har valgt en sikker okse og kua er flott, men ikke fet, kan vi begynne å konsentrere oss om kalvens ve og vel. Miljøet i kalvingsområdet er svært viktig og det må være tørt, rent og trekkfritt. Dette påvirker ikke bar kalvens umiddelbare overlevelse men også dens tilvekst og livskraft på lengre sikt. Men siden så mange kalver dør innen en time etter fødsel, er det viktig å ha gode rutiner for hvordan man får svake kalver i gang. Det viktigste her er å åpne luftveier, få pusten i gang og at hjertet slår slik at blodet sirkulerer. Når det gjelder det siste punktet, sirkulasjonen, er det først og fremst for tidlig-fødte kalver som har svak puls og disse lever sjelden opp uansett. Derfor står vi igjen med at man sjekker at luftveiene er åpne og stimulere åndedrettet som det viktigste. Når man har forsikret seg om disse to tingene, må vi sørge for at kalven ikke får for lite råmelk og at den ikke nedkjøles. Dette er to ting som svakfødte kalver er svært utsatte for.

Umiddelbart etter fødsel bør kalvens munn og nese renses for hinner og slim. Men om det meste av væsken i luftveiene